

N:o 39.

Ank. till Riksd. Kansli den 23 April 1885, kl. 5 e. m.

Utlåtande, med anledning af väckt motion om bildande af en fond för underlättandet af laga skiften å Gotland.

(R. A.)

I en inom Andra Kammaren väckt, till Stats-Utskottet remitterad motion (N:o 105) har Herr *P. Larsson* i Fole med förmälan, att i fråga om laga skiftesförrättningar Gotlands län intill senare tid intagit en betydligt olika ställning mot de öfriga länen, samt att skiftesverket på Gotland fortginge raskare än i öfriga delar af riket, tillika andragit, att inom intet enda län behovet af egornas sammandragning vore så stort som inom Gotlands, hvarest de oskiftade egorna läge så kringströdda och med hvarandra så sammanblandade, att ett någorlunda ordnad jordbruk vore en omöjlighet, innan laga skifte skett.

Efter en framställning, till hvilken Utskottet tillåter sig hänvisa, om fortgången af skiftesverket på Gotland samt om de dermed förenade kostnader, anför motionären vidare, att i samma mån laga skiftena fortginge och må hända påskyndades mera än hittills, i samma mån ökades ock genom iråkade ekonomiska svårigheter för jordegarnes faran, att en stor del af Gotlands jord blefve utmagrad och dess skogar sköflade.

Att hejda laga skiftenas fortgång läte sig numera ej göra, ty alltid funnes det någon eller några i skifteslaget, som kunde utan olägenhet bära de med laga skiftet förknippade kostnaderna, och att de i så fall finge dessa kostnader tillbaka, derom egde de förhoppning.

För att bistå de delegare, hvilka *mot sin vilja* tvunges att ingå i ett företag, som visserligen inom kort blefve fruktbarande, men som vore förenadt med större utgifter, än de för tillfället förmådde bära, syntes det motionären billigt att staten trädde emellan; dock ej såsom allmoseutdelare, utan såsom förläggare och på sådana vilkor och mot sådan säkerhet, att ej någon risk eller penningförlust uppkomme. För skiftesdelegaren skulle det vara en ofantlig lättnad att under skiftets pågående och omkring fem år efter tillträdet vara befriad från skyldigheten att utgifva något arfvode till landtmätare och gode män. Han kunde då under dessa år, jemte det han in natura eller med penningar lemnade sitt bidrag till utflyttningar m. m., hinna få sitt jordbruk ordnad; och när så skett, borde det för honom vara lätt att, fördeladt på flera år, med ränta och amortering betala landtmätarens och gode människens arfvode.

Vid 1883 års slut funnes i Gotlands län 366 mantal, som troligen komme att undergå laga skifte, och 191 mantal, som vore föremål för laga skifte. Sedan dess hade några laga skiften afslutats samt andra blifvit påbörjade.

Man kunde antaga att vid 1885 års slut återstode inemot 500 mantal oskiftade, deraf dock en del varande under skifte och en del — den större — blifvande föremål för laga skifte. Då det kunde förutses, att skiftesverket på Gotland komme att fortgå lika raskt under kommande tid som under den närmast förflutna, så vore det ock sannolikt, att dessa oskiftade hemman under den närmaste tidsperioden komme att skiftas. Kostnaden till landtmätare och gode män kunde med ledning af medelkostnaden under sista åren beräknas till 6 à 7 hundra tusen kronor. Men då antagligen en och annan delegare sjelf, utan understöd från det allmänna, komme att betala sina skifteskostnader, borde ett belopp af 600,000 kronor vara tillfyllest, hvaraf i mån af behof från ränteriet i länet utanordnades åt landtmätare och gode män desses arfvode, sedan bestyrkt afskrift af till delegarne afgifven förskotts- eller slutlig arfvodesräkning blifvit aflemnad.

Å hvad sålunda blifvit af landtmätare och gode män uppbyret kunde beräknas 5 procent årlig ränta, hvilken vid femte årets slut, från tillträdet räknadt, lades till den ursprungliga lånesumman, hvarefter å det sålunda uppkommande beloppet skulle erläggas från och med sjetten året efter skiftets tillträde, till dess lånet blifvit slutbetaldt, en annuitet af 10 procent, deraf såsom ränta räknades 5 procent å det oguldna kapitalbeloppet.

Delegare skulle ega att inom åtta dagar från lånets erhållande, efter hos Konungens Befallningshafvande gjord anmälan, å ränteriet inbetala sin skuld, hvarå i så fall någon ränta ej skulle beräknas.

Hvad som efter denna tid ej vore inbetaldt skulle i jordeboken antecknas och, på sätt om odlingslån är bestämdt, indrifvas eller efter skedd uppsägning af jordegaren när som helst jemte upplupen ränta på en gång få inbetalas.

Med stöd af hvad sålunda anförts har motionären hemställt, att till bildande af en fond, för underlättandet af laga skiften på Gotland, måtte beviljas ett belopp af 600,000 kronor, att ställas till Kongl. Maj:ts disposition, för att användas till utbetalande af arfvode till landtmätare och gode män och sedan af skiftesdelegarne jemte ränta återgäldas på enahanda sätt, som för odlingslån vore bestämdt, under de vilkor och bestämmelser, som af Kongl. Maj:t på här ofvan anförda grunder kunde närmare bestämmas.

Af landtmäteristyrelsens berättelse för år 1883 har Utskottet inhemtat, att antalet utfärdade förordnanden till landtmäteriförrättningar vid egentliga laga skiften i Gotlands län utgjort, år 1878 tio, år 1879 nio, år 1880 sju, år 1881 åtta och år 1882 sju eller i medeltal för nämnda fem år 8,2 samt under år 1883 sex; att jordegares utgifter för laga skiften å Gotland, afslutade under år 1883, utgjort, till landtmätare och gode män 45,309 kronor 14 öre och öfriga beräknade utgifter 33,668 kronor 91 öre eller tillsammans 78,978 kronor 5 öre; att de år 1873 afslutade laga skiftesförrättningarne i Gotlands län omfattat 7,624 hektar och 32,625 mantal; att nuvarande antalet hemman på Gotland utgör 1,098, hvaraf vid 1883 års slut 478 mantal på alla egorna och 48 mantal på endast inegorna undergått fastställt enskifte eller laga skifte, eller ock storskifte, som troligen icke komme att rubbas; samt att likaledes vid 1883 års slut af hemmanen på Gotland 191 mantal voro föremål för laga skifte, ytterligare 366 mantal troligen komme att undergå laga skifte, samt 16 mantal troligen icke komme att undergå laga skifte.

Genom Kongl. kungörelsen den 1 Oktober 1875 är förklaradt, att Kongl. Maj:t dädanefter som dittills i särskildt förekommande fall, der utflyttningar, i följd af laga skiften på Gotland, kunde i anseende till ortens förhållanden visa sig medföra mera än vanlig kostnad, ville uppå underdånig hemställan taga i öfvervägande, huruvida någon förhöjning af det för sådant ändamål i allmänhet, genom Kongl. kungörelsen den 27 September 1861, bestämda understöd af statsmedel kunde beviljas de i utflyttningskostnaden deltagande och särskildt den

delegare, hvars egolott förut blifvit genom laga skiftesåtgärd utbruten; och har Utskottet inhemtat, att beloppet af de i följd häraf under tiden från år 1875 medgifna förhöjningar i utflyttningsbidrag af allmänna medel för laga skiften å Gotland för det närvarande utgör 30,243 kronor.

I lagstiftningsväg har således någon hänsyn till de större kostnaderna på Gotland i följd af laga skifte redan tagits. Än längre gående undantagsåtgärder, helst af den omfattning motionären föreslagit, anser Utskottet sig ej ega giltig anledning att tillstyrka; och får Utskottet därför hemställa,

att Herr P. Larssons förevarande motion må af Riksdagen lemnas utan afseende.

Stockholm den 23 April 1885.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.